

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

ABLU-BACH15

Predefinert informasjon

Startdato:	18-05-2018 09:00	Termin:	2018 VÅR
Sluttdato:	25-05-2018 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave	Studiepoeng:	15
SIS-kode:	203 ABLU-BACH15 1 BOPPG 2018 VÅR		
Intern sensor:	Sissel Janette Aastvedt Halland		

Deltaker

Navn:	Gudrun Carry Aarak Suantesuoll
Kandidatnr.:	30
HVL-id:	135172@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	Huordan synliggjør barnehagelærere sin profesjonsutøvelse?	
Antall ord *:	9940	
Navn på veileder *:	Sissel Janette Aastvedt Halland	
Tro- og loverklæring *:	Ja	Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *: Ja

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Hvordan synliggjør barnehagelærere sin profesjonsutøvelse?

In which way do kinder garten teachers make their own professional practice visible?

Kandidatnummer 30

ABLU – BACH15

HVL Arbeidsbasert barnehagelærere utdanning

Veileder: Sissel Janette Aastvedt Halland

25. mai 2018

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Bacheloroppgave

PÅVIRKNINGSKRAFT

Barnehagelæreres arbeidsverktøy

En kvalitativ studie av barnehagelæreres profesjonsutøvelse

Kandidatnr: 30

Arbeidsbasert barnehagelærer utdanning

HVL Stord

Veileder: Høgskolelektor i pedagogikk Sissel Janette Aastvedt Halland

Forord

Det overordnede temaet i denne bacheloroppgaven er profesjon og profesjonsutøvelse, et tema som er svært aktuelt i en tid der Barnehageopprøret 2018, uforsvarlig, er på agendaen i en nødvendig streben etter å sikre barns rettigheter og kvalitet i barnehagelæreres profesjonsutøvelse. Det er mange som vil mene mye om barnehagen, barnehagelærerprofesjonen og dets utøvelse. Derav har jeg valgt følgende problemstilling:

Hvordan synliggjør barnehagelærere sin profesjonsutøvelse?

Proessen jeg har vært gjennom i arbeidet med å skrive bacheloroppgave, har gitt meg ny kunnskap om det å skrive bacheloroppgave, forståelse for hvordan en forsker og hvordan jeg, som leser av andres forskning, kan stille kritiske spørsmål til forskningens validitet. Samtidig har jeg ervervet meg ny forståelse og kunnskap om det komplekse temaet jeg har fordypet meg i.

Jeg vil takke veilederen min, Sissel Halland, for god støtte og veiledning i oppgaveskrivingen. Takk til min familie som gjennom gode samtaler og refleksjoner har støttet meg i dette arbeidet og gjennom de fire årene utdanningen har tatt. Også takk til mine informanter som ga meg tillit til å forske på deres profesjonsutøvelse.

Høgskolen på Vestlandet

Mai 2018

Sammendrag

Det overordnede temaet i denne bacheloroppgaven er profesjon og profesjonsutøvelse hvor jeg ønsket å finne svar på hvordan barnehagelærere opplever egen profesjonsutøvelse og hvordan de synliggjør den. Ut ifra dette har jeg valgt følgende problemstilling:

Hvordan synliggjør barnehagelærere sin profesjonsutøvelse?

For å finne svar på problemstillingen har jeg valgt kvalitativ forskningsmetode med et gruppeintervju av barnehagelærere og observasjoner av avdelingsmøter. For å tilnærme meg problemstillingen har jeg benyttet meg av profesjonsteori, teori om barnehagelærere som ledere og profesjonsutøvere, barnehagelæreres styringsdokumenter og tidligere forskning som er relevant for problemstillingen.

Med bakgrunn i teori har jeg analysert og drøftet mine funn og kommet frem til en konklusjon. Det kan tyde på at barnehagelærerne synliggjør profesjonsutøvelsen sin ved å være en påvirkningskraft, veileder og den som formidler de ulike aktørers behov, ønsker og intensjon.

Summary

The main theme of my bachelor assignment is profession and professional practice, where I wanted to find answers about how kindergarten teachers experience their own professional practice and how they make it visible. Out of this, I have chosen to ask the following question:

In which way do kindergarten teachers make their own professional practice visible?

In finding answers, I have been using a qualitative research method where I have observed two department meetings and done a group interview of three kindergarten teachers. To approach the question, I have used theory about profession, kindergarten teachers as leaders and professionals, the kindergarten teachers policy documents and previous research I found relevant.

Out of this background, I have analyzed and disossed my findings, where i have done a conclusion. It may indicate that kindergarten teachers do their professional practice visible being an influence, a supervisor and the person who conveys the different actor`s needs, wishes and intentions.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	6
1.1 Bakgrunn for valg av tema	6
1.2 Problemstilling og avklaring av begrep	7
1.3 Oppgavens oppbygging	7
1.4 Tidligere forskning	8
2.0 Teorigrunnlag	9
2.1 Styringsdokument	9
2.3 Barnehagelæreren som leder	10
2.4 Hva er en profesjon?	12
2.5 Hva kjennetegner barnehagelærerprofesjonen?	12
2.6 Barnehagelæreren som profesjonsutøver	13
2.6.1 Fagspråk	14
2.6.3 Veiledning	14
3.0 Metode	15
3.1 Valg av metode	15
3.2 Observasjon	15
3.3 Gruppeintervju	16
3.4 Etisk perspektiv	17
3.5 Validitet og mulige feilkilder	17
3.6 Min forskningsprosess	18
3.7 Analyse	19
3.7.1 Min analyseprosess	19
4.0 Presentasjon av funn	20
4.1 Påvirkningskraft som profesjonsutøvelse	20
4.2 Veiledning som profesjonsutøvelse	22
4.3 Formidling som profesjonsutøvelse	23
5.0 Drøfting	24
5.1 Påvirkningskraft som profesjonsutøvelsens synliggjøring	24
5.2 Veiledning som profesjonsutøvelsens synliggjøring	28
5.3 Formidling som profesjonsutøvelsens synliggjøring	30
6.0 Avslutning og konklusjon	32
7.0 Litteraturliste	34
Vedlegg 1	
Vedlegg 2	

1.0 Innledning

Det overordnede tema i denne bacheloroppgaven er profesjon og profesjonsutøvelse. I en tid da mange ulike aktører i samfunnet vil mene noe om barnehagen, er det viktig for barnehagelærerprofesjonen å kaste lys over og synliggjøre barnehagens formål og barnehagelæreres samfunnsmandat. Kort beskrevet er barnehagens mest sentrale formål og barnehagelæreres samfunnsmandat å ivareta barns behov for lek og omsorg og fremme læring og dannelse som grunnlag for en allsidig utvikling, i samarbeid og forståelse med hjemmet, der alt pedagogisk arbeid skal ha grunnlag i barnehagens verdigrunnlag (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7). Med dette som utgangspunkt kan det likevel tyde på at samfunnet retter fokuset mot de ulike aktørers meninger om kvantitet og kvalitet samt barnehagelæreres manglende profesjonsutøvelse. Profesjonsutøvelse er et komplekst fenomen som kan være vanskelig for utenforstående å oppdage. I denne oppgaven har jeg forsøkt å finne ut hvordan barnehagelærere synliggjør egen profesjonsutøvelse i barnehagehverdagen og hvordan barnehagelærere selv opplever når og hvordan de synliggjør den. For å få en teoretisk forankring i temaet jeg har valgt, har jeg brukt profesjonsteori, teori om barnehagelæreres profesjonsutøvelse, styringsdokumenter, ledelsesteori og tidligere forskning om temaet som er relevant.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Det gjør noe med barnehagelæreres profesjonsidentitet når det er mange som skal mene mye og definere hva både barnehage og barnehagelærerprofesjonen skal være (Greve, Jansen og Solheim, 2014, s. 15). Det gjør også noe med en når barnehagelæreryrket anses som lite anerkjent og hvor barnehagepersonell for øvrig mener de kan utføre pedagogisk arbeid like bra som barnehagelæreren. Eik, Steinnes og Ødegård (2016, s. 12) hevder at barnehagelærernes utfordringer er å synliggjøre egen kunnskap. Med utgangspunkt i dette ønsket jeg å finne svar på hvordan barnehagelærere synliggjør profesjonsutøvelse i en kompleks barnehagehverdag.

1.2 Problemstilling og avklaring av begrep

På bakgrunn av overnevnte tema lyder problemstilling som følger:

Hvordan synliggjør barnehagelærere sin profesjonsutøvelse?

For å belyse problemstillingen og i drøftingen av funn lener jeg meg på en sosiokulturell forståelse der Moser (2010, s. 86) hevder at det handlende og opplevende individet er i et kontinuerlig samspill med omgivelsenes fysiske og sosiale kontekst. Gjennom refleksjon og innsikt, genereres opplevelser og erfaringer som integreres til ny kunnskap og forståelse som kan gjøre seg gjeldende i individets fremtidige handlinger og opplevelser.

For å gjøre lesingen lettere og redusere antall ord skriver jeg rammeplan, for Rammeplan for barnehagen- innhold og oppgaver (2017). I problemstillingen bruker jeg begrepet barnehagelærere, selv om jeg underveis i oppgaven veksler mellom å bruke begrepet pedagogisk leder, førskolelærer og barnehagelærer. Dette er fordi forfattere bruker ulike tilnærminger i sine teorier, men jeg baserer oppgaven på lik tilnærming og mener barnehagelærere. Jeg skriver også om profesjonsutøvelse, hvor jeg lener meg på Hennum og Østrem (2016, s. 19) teori, om at som profesjonsutøver skal en i alt sitt arbeid hente ressurser fra ens faglige kunnskap og erfaring, utøve etisk dømmekraft og morals ansvar i samfunnets beskrivelser av profesjonens oppdrag.

1.3 Oppgavens oppbygging

For å få en forståelse for hvordan barnehagelærere synliggjør sin profesjonsutøvelse belyser jeg i første del styringsdokumenter som jeg anser som betydningsfulle i min problemstilling samt ulike teoretiske perspektiv og definisjoner på pedagogisk ledelse og begrepet profesjon. Jeg tar videre for meg hva teori skriver om barnehagelærerprofesjonens kjennetegn og hva som vektlegges i barnehagelæreres profesjonsutøvelse. Del to tar for seg metoden jeg har brukt for å samle inn empiri på best hensiktsmessig måte og beskriver hvordan jeg gjennom observasjon og gruppeintervju, kan finne svar på min problemstilling samt hvilke forhåndsregler og etiske perspektiv jeg må ta hensyn til. Metod delen tar også for seg undersøkelsens validitet og min analyse og forskningsprosess. I del tre presenteres funn hvor funnene drøftes i lys av oppgavens teoretiske perspektiv og mine refleksjoner som det til slutt trekkes en konklusjon hvor problemstillingen blir besvart.

1.4 Tidligere forskning

For å finne tidligere forskning tilknyttet min problemstilling har jeg brukt søkemotorene Google Scholar og Idunn. Mine søkeord har vært «barnehagelærer», «profesjon», «synliggjøre» og «utøvelse». Jeg har også brukt litteraturlister i artikler og bøker. Jeg fant en del forskning som tar for seg profesjon men lite om hvordan barnehagelærere synliggjør sin profesjonsutøvelse. Jeg vil her presentere funn i studier som jeg opplever er relevant for min problemstilling og kanskje mitt bidrag kan bidra til ny forskning på feltet.

Steinnes (2014) viser til funn om at arbeidsoppgavene i barnehagen bærer preg av flat struktur, noe som kan bidra til segmentering av dominerende rådende diskurser og påvirke barnehagelæreres mulighet for tydelig profesjonsutøvelse (Steinnes, 2014, s. 82-83). Videre stilles det spørsmål til hvorvidt barnehagelærere bruker fagspråk eller hverdagspråk, som en del av profesjonsutøvelsen i beskrivelser av barnehagefaglige kontekster og begrunnelser av profesjonelle handlinger (Juritsen og Østmoen, 2014, s. 97-98).

Smeby (2011) stiller spørsmål ved om førskolelærerne har den abstrakte kunnskapen, en eksklusiv og omfattende kunnskap som grunnlag for hvordan arbeid med barn utføres (Smeby, 2011, s. 52-53). Smeby (2011) hevder videre at profesjonalisering er knyttet til et prinsipp om arbeidsdeling, da kjennetegnet ved en profesjon er at utøveren har en spesialistkunnskap, basert på høyere utdanning som gir utøveren profesjonell status, autoritet og autonomi. Spesialistkunnskapen gir videre legitimitet til å utføre spesifikke oppgaver og at utøverens kunnskap, er skillete mellom ufaglært og profesjonell (Smeby, 2011, s. 44). På bakgrunn av dette mener Smeby (2011) at barnehagelæreryrket ikke vil kunne inkluderes i en profesjon da de ikke har egen spesifikk kunnskapsbase og den ekspertkunnskap som trengs i lys av manglende kunnskap om psykologi og samfunnsvitenskap (Smeby, 2011, s. 56).

Pettersvold og Østrem (2017) viser til sin studie hvor de argumenterer for et intuitivt og analytisk språk for å kunne stå til ansvar og fremlegge resonnementer. Det kan tyde på at barnehagelærere bruker et variert fagspråk, eller profesjonsspråk, som et alternativ til det som Eik (2014) viser til i sin studie, at barnehagelærere legger vekk fagspråket til fordel for et hverdagspråk i en barnehagekultur der ufaglært arbeidskraft er i flertall. Pettersvold og Østrem (2017) vektlegger betydningen av å ha et praksisnært språk som både er relevant, presist og en faglig styrke for å formidle pedagogikken.

Et språk som kan kalles intuitive beskrivelser som setter ord på hva som skjer i ulike situasjoner, sett fra barns og voksnes perspektiv, som videre til legges til grunn for et mer analytisk språk hvor barnehagelærere henter informasjon fra sitt faglige begrepsapparat og faglitteratur (Pettersvold og Østrem, 2017, s. 77-80).

2.0 Teorigrunnlag

I denne delen vil jeg belyse teoretiske perspektiver på begreper og tema som jeg opplever er relevant for problemstillingen. Senere i oppgaven vil jeg drøfte funnene mine i lys av denne teorien. For oppgavens totale kvalitet er drøfting en sentral faktor (Busch, 2013, s. 70). Mitt teoretiske perspektiv er basert på sosiokulturell forståelse hvor jeg lener meg på Moser (2010) sin teori om at mennesker deltar i en livslang prosess i et kontinuerlig samspill med det sosiale og fysiske miljøet (Moser, 2010, s. 86).

2.1 Styringsdokument

Barnehagens mest sentrale formål og samfunnsmandat er å ivareta barns behov for lek og omsorg og fremme læring og danning som grunnlag for en allsidig utvikling, i samarbeid og forståelse med hjemmet, der alt pedagogisk arbeid skal ha grunnlag i barnehagens verdigrunnlag (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7). I lys av Moser (2010) sin teori om sosiokulturell forståelse opplever jeg at barnehagens styringsdokumenter står i et sosiokulturelt læringssyn som påpeker at «Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet» (Barnehageloven, 2005). Dette belyser rammeplanen som skriver at arbeidet med omsorg, danning, lek og læring skal sees i en sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19). Barndommen har egenverdi der barns omgivelser påvirker deres liv samtidig som barna selv påvirker sitt eget liv. «Barnehagen skal gi rom for barnas ulike forutsetninger, perspektiver og erfaringer og bidra til at barna, i fellesskap med andre, utvikler et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7-8). For å kunne utføre oppgavene til barnehagen er barnehagelærere den profesjonen som blir utdannet spesielt til dette. Barnehagen er en lærende organisasjon hvor hele personalet skal være tydelige rollemodeller og oppdatere seg faglig samt reflektere over faglige og etiske problemstillinger. Personalet har også ansvar for å sørge for gode relasjoner mellom barn, mellom personalet og barn samt mellom personalet og foreldre. Pedagogisk leder er gitt ansvar med å lede og iverksette det pedagogiske arbeidet i barnehagen etter godt faglig skjønn.

Gjennom planlegging, gjennomføring, dokumentering, vurdering, utvikling og veiledning av personalet skal pedagogisk leder se til at barnehagelov og rammeplan blir ivaretatt i det pedagogiske arbeidet i barnegruppen og andre områder pedagogisk leder er gitt ansvar å lede (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 15-16). Som pedagogisk institusjon skal foreldre og barn ha rett til å medvirke i planleggingen og vurderingen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 37).

2.3 Barnehagelæreren som leder

Barnehagelæreren som pedagogisk leder er et flertydig begrep der det mest sentrale er å lede kjerneaktivitetene i barnehagen og det pedagogiske arbeidet med barna i lys av barnehagens verdigrunnlag og samfunnsmandat samt initiere, lede og tilrettelegge for utviklingsprosesser (Gottvassli, 2013, s. 66). Skogen (2013) velger derimot å rette søkelyset på leders samarbeid med personalgruppen, utøvelse, prosesser og måloppnåelse:

«En leder organiserer og gjennomfører arbeidet i en organisasjon gjennom å kommunisere med personalet. Gjennom forståelse for mellommenneskelige relasjoner, problemløsning, pedagogisk utvikling, løsning av administrative oppgaver og samspill påvirker og motiverer lederen personalgruppen. Hensikten med å organisere og gjennomføre arbeidet er å nå visse mål» (Skogen, 2013, s. 26-27).

Wadel (1997, s. 39) fremhever at pedagogisk ledelse er en prosessuell og relasjonell form for ledelse som kreves for å initiere og lede refleksjons og læringsprosesser. Å etablere læringskultur i barnehagen er svært betydningsfullt i arbeidet med nytenkning, utvikling og endring i lys av barnehagen som en lærende organisasjon.

Pedagogisk ledelse innebærer at barnehagelæreren har et stort ansvar og et mangfold av oppgaver i en kompleks institusjon. Barnehagelærere har ansvar for det pedagogiske arbeidet med barna samt veilede og lede medarbeidere for å heve personalets kompetanse i arbeidet med barna og i møte med foreldre. Det stilles store krav til barnehagelærerens kompetanse og ansvaret med opplæring av medarbeidere der barnehagefaglig kunnskap må presenteres, brukes og utvikles i samarbeid med medarbeiderne. Barnehagelæreren må kunne utøve, undersøke og utvikle barnehagens pedagogiske arbeid sammen med medarbeidere og samarbeidspartnere. Slik sett er barnehagens utvikling svært avhengig av barnehagelæreres kompetanse og hva barnehagelærere har lært under utdanningen samt hvilke muligheter for videre læring en får gjennom sitt arbeid (Eik, Steinnes og Ødegård, 2016, s. 7-8).

Gottvassli (2013) beskriver ledelse som å arbeide gjennom andre ved å påvirke medarbeideres innsatsvilje for å løse oppgaver der samarbeid er av betydning for å nå felles mål. Hvilke virkemidler barnehagelærere tar i bruk for å oppnå dette kan være avhengig av relasjonen mellom leder og medarbeidere samt bruk av styring og kontroll (Gottvassli, 2013, s. 34-35). Det kan tyde på at barnehagelærere bør inneha noen spesielle egenskaper for å påvirke sine medarbeidere i arbeidet med å nå barnehagens mål. Evnen til mentalisering kan være en av egenskapene og beskrives som å søke etter informasjon om egne og andres opplevelser, tanker, erfaringer og følelser, for å forstå oss selv og andre. I et samarbeidsperspektiv kan det også forstås som å ta den andres perspektiv, en sentral egenskap i arbeidet med å påvirke medarbeiderne da en har bedre kjennskap til hva som motiverer den enkelte (Gottvassli, 2013, s. 39).

Aasen, (2012) fremhever teamledelse, en praksisnær og helhetlig ledelsesform, som defineres ved at faglige og relasjonelle aktiviteter foregår i samspill med andre der intensjonen er å bidra til å nå mål gjennom andre. Det kan tyde på at kompetanse i teamledelse er viktige faktorer for barnehagelærere i arbeidet med strategisk kompetanseutvikling i kvalitetsarbeidet med barna og barnehagen som lærende organisasjon. Det kan forstås som at leders evne til å styrke og påvirke medarbeideres evne og vilje til å nå felles mål, er sentrale deler i barnehagelæreres kommunikative, pedagogiske og organisatoriske kompetanse repertoar, for å hente frem medarbeideres ressurser. Uten disse kriterier kan teammedlemmene oppleve lederen som en leder med makt som utøves for å nå personlige mål (Aasen, 2012, s. 94). Det kan tyde på at om lederen inntar en overlegen rolle, med tanke på intellekt, makt, posisjon og er den som vet og kan alt ovenfor sine medarbeidere, kan dette føre til en uheldig forsvarsstilling fra medarbeiderne. I motsetning til at en ved å være åpen og eksperimenterende til egen væremåte, kunnskaper og innstillinger, gir en medarbeiderne mulighet til innflytelse og samarbeid (Gottvassli, 2013, s. 85).

I en kompleks barnehagehverdag må barnehagelæreren vekselvis kommunisere med barn, medarbeidere, foreldre og samarbeidspartnere. Schön (2001) påpeker at ingen kan alt selv om det forventes at ekspertkunnskapen gjør seg gjeldende. Han hevder at den reflekterte praktiker, i møte med andres kunnskaper og erfaringer, er kilden til egen vekst og utvikling, som kan knyttes til begrepet veiledning. Barnehagehverdagen er preget av intuitive og spontane handlinger hvor kunnskapen ligger implisitt og inngrodd i selve handlingen, en form for erfaringsbasert og taus kunnskap som det kan være vanskelig å sette ord på (Gottvassli, 2013, s. 107).

2.4 Hva er en profesjon?

Molander og Terum (2008) mener at profesjonsbegrepet kan sees i lys av et organisatorisk aksept og et performativt aksept. Den mest vanlige omtalen av profesjon er en type yrker med bestemte arbeidsoppgaver i en samfunnsmessig arbeidsdeling. Yrket innehar en spesifisering og en spesialisering der kombinasjonen av en persons kvalifiserte utdanning og profesjonelle utøvelse skal ivareta bestemte oppgaver. Profesjonen har i et organisatorisk perspektiv, eksterne og interne former for kontroll der yrkesutøveren har monopol på bestemte arbeidsoppgaver og der selve utførelsen er gjenstand for kontroll (Molander og Terum, 2008, s. 17-18). Dette kan sammenfattes ved at en bestemt personkrets med en spesifikk utdanning gis retten til å utføre visse arbeidsoppgaver med autonomi og faglig skjønn der det politiske fellesskapet har tillit til at denne bestemte yrkesgruppen ivaretar, i kraft av sin kompetanse, et mandat med et definert samfunnsoppdrag (Molander og Terum, 2008, s. 20). Grimen (2008, s. 156) beskriver en profesjon som et politisk konstituert yrke som har politisk legitimitet for et spesifikt samfunnsoppdrag. Dette berører samtidig profesjonens forvalteransvar for de oppgaver samfunnet har lagt i hendene til denne gruppens yrkesutøvere (Hennum og Østrem, 2016, s. 18).

2.5 Hva kjennetegner barnehagelærerprofesjonen?

Grimen (2008, s. 72) hevder at klientorienterte profesjoner innehar et heterogent kunnskapsgrunnlag som trekker veksler på kunnskap fra vitenskapelige disipliner og ulike fag. I spørsmålet om barnehagelærere kan kalles en profesjon, sammenfatter Hennum og Østrem (2016, s. 30) barnehagelæreres mangfoldige forsknings- og kunnskapsbase om psykologi, sosiologi, filosofi, didaktikk og barnehagens fagområder som bygger på realfag, estetiske fag og språkfag, som selve kjernen i å realisere et helhetlig pedagogisk mandat.

Hennum og Østrem (2016) beskriver barnehagelæreryrket som en profesjon på bakgrunn av at samfunnet har gitt barnehagelærere politisk legitimitet og forvalteransvar for et bestemt samfunnsoppdrag, et samfunnsmandat nedfelt i barnehageloven (2005) og med tilhørende forskrifter i rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver (Hennum og Østrem, 2016, s. 18-19).

For å beskrive hva som kjennetegner barnehagelærer profesjonen viser Hennem og Østrem (2016, s. 11) til barnehagelæreres tre grunnleggende forpliktelser i en trekant- modell:

Kilde: (Hennem og Østrem, 2016, s. 11).

2.6 Barnehagelæreren som profesjonsutøver

Som barnehagelærer representerer man ikke bare seg selv, da en som profesjonsutøver er gitt bestemte oppgaver som en skal utføre på vegne av samfunnet (Hennem og Østrem, 2016, s. 17). Hennem og Østrem (2016, s. 18-19) beskriver barnehagelæreres profesjonsutøvelse som på den ene siden er bindeleddet mellom samfunnets lover, forskrifter, institusjoner og ordninger, og på den andre siden barn og deres foresatte. Som profesjonsutøvere skal barnehagelærere ivareta samfunnets interesser, samtidig som den enkelte ivaretas på best mulig måte. Dette tosidige ansvaret kan stille barnehagelærere overfor et spesielt ansvar da hensynet til fellesskapets interesser kan komme i konflikt med hensynet til den enkelte. En sentral faktor i barnehagelæreres profesjonsutøvelse er bruken av faglig kunnskap, etisk dømmekraft og moralsk ansvar i utøvelsen av det profesjonelle skjønnet i tolkningen av barnehagens styringsdokumenter. Det løftes frem at det er i dette skjæringspunktet mellom teoretisk kunnskap, handlingskompetanse og etisk refleksjon at barnehagelæreres spesialistkompetanse i profesjonsutøvelsen er sentral.

2.6.1 Fagspråk

Spesialistkunnskap kan forstås som barnehagelæreres fagspråk, en faglig trygghet som gir et språklig repertoar som kan beskrive og begrunne barnehagens pedagogiske arbeid i kommunikasjonen med foreldre, forvaltning, offentlighet og politikere. Denne type kommunikasjon er på den ene siden svært betydningsfull for profesjonens tillit fra foreldre samt anerkjennelse i samfunnet. På den andre siden handler det om fagspråket som verktøy i kritisk refleksjon med et analytisk perspektiv på eget arbeid. Det kan forstås som at fagspråket er det verktøyet som gjør det mulig å binde teoretisk kunnskap til erfart virkelighet. Det påpekes at barnehagelærere er bevisst denne spesialistkunnskapen i møte med kollegaer, foreldre eller i politiske diskusjoner, da ord og hva som vektlegges betydning, er ulik. Som en del av barnehagelæreres synliggjøring av sin profesjonsutøvelse og spesialistkunnskap, kan det tyde på at kunnskapen blir til og synlig i det den blir språkliggjort, muntlig eller skriftlig, ved å knytte faglige refleksjoner til praktiske yrkeshandlinger (Hennum og Østrem, 2016, s. 26).

2.6.3 Veiledning

I et sosiokulturelt perspektiv, som anses som det grunnleggende læringssynet i barnehagen, betraktes kunnskap og kunnskapsutvikling som en dynamisk utvikling som er avhengig av den sosiale interaksjonen mellom mennesker og situasjon. I et praksisfellesskap innebærer dette sosiale prosesser som finner sted mellom mennesker som arbeider sammen. Gjennom utveksling av erfaringer og informasjon oppstår en kollektiv meningsdannelse og kunnskapsutvikling som gjennom medarbeideres aktive refleksjoner over egen praksis kan fremme utvikling av ny kunnskap (Gotvassli, 2013, s. 108). Veiledning kan forstås som en metode for å reflektere over handlinger (Carson og Birkeland, 2013, s. 68). Intensjonen er at den som blir veiledet kan få mulighet til å utvikle egen kunnskapsbase for handling, slik som forbedring, forandring og utvikling av praksis. Ved å ta for seg begrunnelser for handling kan veiledning være et verktøy en tar i bruk for å reflektere over egne og andres verdier, erfaringer og kunnskaper for å finne løsninger på problem ved at veiledningen utfordrer en til å se ting fra ulike synspunkt (Carson og Birkeland, 2013, s. 75).

3.0 Metode

Metode kan beskrives som et verktøy eller en strategi forskeren tar i bruk for å finne svar på ulike spørsmål. Målet er å hente inn relevante, gyldige og troverdige opplysninger og kunnskaper, kalt empiri, om det faktiske forhold i virkeligheten, på en metodisk måte som kan etterprøves og diskuteres (Jacobsen, 2015, s. 13-15). Problemstillingen er den faktoren som oftest styrer hvilken metode som egner seg best for å gi undersøkelsen gyldighet og troverdighet (Jacobsen, 2015, s. 89).

Videre i kapittelet vil jeg først beskrive kvalitativ metode og begrunne hvorfor jeg har valgt denne metoden, som inkluderer observasjon og gruppeintervju. Etter det skriver jeg om undersøkelsens etiske perspektiver, validitet og mulige feilkilder samt hvordan jeg har opplevd forskningsprosessen. Til slutt redegjør jeg for hva analyse er og hvordan jeg har analysert undersøkelsens data.

3.1 Valg av metode

I min forskning har jeg valgt kvalitativ metode hvor empiri hentes inn som ord og tekst i form av gruppeintervju og observasjoner. Metoden har en induktiv tilnærming, hvor jeg ønsket å undersøke fenomener og prosesser (Postholm og Jacobsen, 2011, s. 41), der analysen av funn går fra empiri til teoretisk fortolkning hvor jeg la vekt på å forstå informantenes opplevde virkelighet (Jacobsen 2015, s. 29). Jeg ønsket å benytte både kvalitativ og kvantitativ metode fordi disse kan komplementære hverandre. Gjennom registrering av hvor mange ganger blant annet uttrykk blir avdekket, kunne jeg få opplysninger om, i form av tall, hvilke uttrykk eller fenomen som var mest fremtredende (Postholm og Jacobsen, 2011, s. 41-42). Jacobsen (2015, s. 138) beskriver dette som metodetriangulering hvor de ulike metodene utfyller hverandre.

3.2 Observasjon

Løkken og Søbstad (2013, s. 40) beskriver observasjon som en oppmerksom iaktakelse eller undersøkelse rundt et avgrenset område eller bestemt fenomen en ønsker å skaffe mer kunnskap om. Observasjonen gir grunnlag for refleksjon og videre fortolkning. Løkken og Søbstad (2013, s. 41) påpeker at sanseintrykk er sentrale deler av observasjon og persepsjon, som i tolkeprosessen påvirkes av min subjektivitet, i form av tidligere erfaringer og virkelighetsforståelse.

Jeg har observert to avdelingsmøter på to ulike avdelinger, med en varighet på om lag 30 minutter hver, som en ikke deltakende aktør i den forstand at jeg ikke deltok i samtaler. Jeg noterte ned mine sanseinntrykk med tanke på informantenes og personalets engasjement, stemning i rommet og nonverbal kommunikasjon. Jeg valgte åpne observasjonene ved at informantene og personalgruppen på forhånd hadde fått informasjon om at jeg ønsket å undersøke hvordan barnehagelærere synliggjør sin profesjonsutøvelse samt at taushetsplikt og anonymisering ville bli ivaretatt (Jacobsen 2015, s. 166-167). Informantene hadde på forhånd skrevet under på samtykkeerklæring (vedlegg 2). For å få med meg viktigheten av det som ble sagt, som primærdata, (Jacobsen 2015, s. 170) og for undersøkelsens validitet (Jacobsen 2015, s. 16), valgte jeg å notere underveis og bruke lydopptak.

3.3 Gruppeintervju

Som en del av en formålsoverordnet undersøkelse og metoden jeg har valgt i forskningen (Jacobsen, 2015, s. 194) har jeg i tillegg valgt gruppeintervju, med en varighet på om lag 40 minutter. For å finne svar på problemstillingen ønsket jeg å få frem og forstå informantenes egne meninger og oppfatninger. En positiv faktor i gruppeintervjuer kan være at informantene diskuterer og utdyper deres oppfatninger, noe som krever forklaringer og begrunnelser. Gruppen vil da få mulighet til å reflektere over den enkeltes synspunkter og utsagn. Jeg valgte få informanter i gruppeintervjuet som jeg vurderte som mest hensiktsmessig, med tanke på at de er erfarne og har ekspertkunnskap.

Det kan være til hjelp for informantene i et gruppeintervju å finne støtte i andres utsagn i en trygg gruppe, med tanke på hva som ligger til grunn for hvorfor informantene tenker og handler som de gjør. For at ikke enkeltpersoner skulle dominere intervjuet med sine uttalelser valgte jeg å være aktiv ordstyrer for få frem alle synspunkter og dele taletid samt komme med innspill om diskusjonen skulle stoppe opp, for videre fremdrift i intervjuet (Jacobsen, 2015, s. 160-164).

Som en del av den kvalitative metoden med induktiv tilnærming, hvor kontekst, nærhet, ord og åpenhet (Jacobsen, 2015, s. 129) er sentrale faktorer benyttet jeg meg av en halvstrukturert intervjuguide (vedlegg 1). Intervjuguiden var utformet med tre tema med underliggende åpne spørsmål som la vekt på informantenes forståelse og tolkning (Jacobsen, 2015, s. 150). Jeg hadde på forhånd valgt ut bestemte spørsmål, da jeg vurderte informantene som den enheten som best kunne bidra til ønsket informasjon (Jacobsen, 2015, s. 194).

Under intervjuet benyttet jeg meg av lydopptak for å få med meg alt som ble sagt ordrett. Jeg hadde på forhånd innhentet tillatelse (vedlegg 2). Underveis i intervjuet noterte jeg kun det jeg opplevde som viktig å notere, slik som hva sansene mine tolket, for å ikke forstyrre samtalen ved å ta blikket bort fra den som snakket eller at intervjuet skulle miste flyt og engasjementet (Jacobsen, 2015, s. 152-153).

3.4 Etisk perspektiv

I samfunnsvitenskapelige undersøkelser har jeg som forsker plikt til å tenke nøye gjennom og foreta etiske vurderinger for hvordan min forskning kan påvirke informantene samt hvordan forskningen oppfattes eller vil bli brukt, både på forhånd og underveis i undersøkelsen. Under hele undersøkelsesprosessen har jeg ovenfor informanter og personal prøvd å være åpen og ærlig og gi tilstrekkelig med informasjon med tanke på min problemstilling og hvordan jeg ønsket å gå frem. For å opptre på en mest korrekt måte har jeg innhentet informert samtykke (vedlegg 2) fra mine informanter, hvor de er blitt gjort kjent med problemstillingen samt at deltakelsen er frivillig og dermed kunne trekke seg fra forskningen hva tid som helst. Med tanke på at noe av informasjonen kan oppleves som ubehagelig for den enkelte informant er informantene anonymisert og ikke alders beskrevet, da dette kan være med på å identifisere enkeltpersonene.

Jacobsen (2015, s. 45-59) hevder at full anonymitet er umulig å garantere men det bør etterstrebes konfidensialitet i den forstand at forsker garanterer at private personopplysninger eller annen sensitiv informasjon ikke blir spredt. I den forbindelse er transkriberingsdokumenter og notater av observasjoner og intervju anonymisert i undersøkelsen samtidig som de er blitt oppbevart konfidensielt. Innsamlede data, via lydopptak og notater, blir slettet etter transkribering og transkriberingsnotatene blir makulert etter at undersøkelsen er ferdig.

3.5 Validitet og mulige feilkilder

I undersøkelser stilles det ofte spørsmål ved om empirien er valid og reliabel. Med valid siktes det til undersøkelsens pålitelighet og relevans i forhold til om empirien kan gi svar på problemstillingen. Reliabel viser til undersøkelsens pålitelighet og troverdighet. Med det menes det om undersøkelsen er gjennomført på en troverdig måte som vekker tillit og er til å stole på.

I min undersøkelse har jeg benyttet meg av kvalitativ metode som beskriver de ulike fasene på en systematisk måte steg for steg hvor empirien samles inn ved to observasjoner og et gruppeintervju, som styrker undersøkelsens validitet og reliabilitet (Jacobsen, 2015, s. 16-17).

Det som kan påvirke undersøkelsens pålitelighet og troverdighet er min tilstedeværelse, mitt subjektive syn i persepsjonen og tolkningen av observasjonene og intervjuet, da en aldri er helt objektiv. Dette har jeg prøvd å være bevisst for å få empirien og funn så pålitelig som mulig (Løkken og Søbstad, 2013, s. 41) ved å foreta en kritisk gjennomgang av data (Jacobsen, 2015, s. 233). En kan videre stille spørsmål ved om informantene har gitt en sann beskrivelse av virkeligheten og om konklusjonen min kan sees som et representativt resultat av fenomenet jeg har undersøkt (Jacobsen, 2015, s. 228-229). Med tanke på min problemstilling har jeg forsket på de samme barnehagelærerne i observasjon og intervju, som førstehåndskilder (Jacobsen, 2015, s. 230).

3.6 Min forskningsprosess

Min problemstilling ansees som formålsstyrt hvor jeg på bakgrunn av inkluderingskriterier valgte tre enheter i samme barnehage som hadde minimum fem års fartstid som barnehagelærer, som en passende mengde enheter i forhold til mine tidsrammer og ressurser. En utvalgsstrategi basert på hvor jeg kunne innhente ekspertkunnskap på området for å belyse min problemstilling (Jacobsen, 2015, s. 179-180), da gruppen tilhører en profesjon. Jeg har i intervjuet stilt spørsmål til barnehagelærere om hvordan de synliggjør sin profesjonsutøvelse. Svarene deres, det de sier at de gjør, kunne jeg se om stemte gjennom observasjonene av deres profesjonsutøvelse (Jacobsen, 2015, s. 229).

Under innsamling av empiri la jeg vekt på å få frem nyanserte data samtidig som jeg var åpen for betydningen av kontekstuelle forhold (Jacobsen 2015, s. 64). Induktiv tilnærming legger vekt på nærhet til menneskene i forskningen og jeg vektla å legge få føringer for hva mine informanter kom med av informasjon, noe som gir undersøkelsen høy relevans (Jacobsen 2015, s. 129). Konteksten kan være av betydning i et gruppeintervju og kan påvirke innholdet i intervjuet, derfor valgte jeg å intervju informantene i deres pauserom, hvor de fra før var vant til å ha møter og for at de skulle føle seg trygge, men tryggheten kan samtidig avhenge av innholdet i intervjuet. Informantene hadde ikke på forhånd sett spørsmålene og dermed ikke fått forberedt seg, likevel med den åpne hensikt å hente informasjon fra barnehagelærerne for å belyse min problemstilling om (Jacobsen, 2015, s. 152.153).

Spørsmålene tok sikte på å hente informasjon om deres forståelse og tolkning av begrepet profesjon og profesjonsutøvelse, profesjonslæring og barnehagen som lærende organisasjon (vedlegg 1).

Utvikling av ny kunnskap beskrives i hermeneutisk perspektiv som en fortolkningsprosess der jeg gjennom innsamlede data har prøvd å tolke og sette empirien inn i en større forståelsesramme. Slik kan forskningen bidra til at virkeligheten blir konstruert gjennom ulike menneskers fortolkninger (Jacobsen, 2015, s. 28). Det kan stilles spørsmål ved om mine funn er beskrivende for alle barnehagelæreres virkelighet eller hvordan barnehagelærere synliggjør sin profesjonsutøvelse. Likevel kan det indikere en liten del av populasjonens virkelighet og profesjonsutøvelsens synliggjøring (Jacobsen, 2015, s. 237-238).

3.7 Analyse

Kvalitativ analyse dreier seg om hvordan innsamlet data blir renskrevet og redusert til mindre bestanddeler på en kategorisk og systematisk måte. Gjennom utforskningen av datamaterialet ser en etter forhold som trer tydelig frem for så å kategorisere og sammenbinde de ulike deler og kategoriene for å forstå helheten i hvordan fenomen, uttalelser eller situasjoner påvirker hverandre. Dette kan påvirke hvordan en forstår og tolker datamaterialet slik at analysen utvides til en nøye gjennomgang av de ulike delene. Denne analysen og fortolkningsprosessen av de ulike delene kalles ofte for hermeneutisk spiral hvor en skaper forståelse og mening i analysens helhet og kompleksitet (Jacobsen, 2015, s. 198-199).

3.7.1 Min analyseprosess

Å lage en problemstilling, samle inn data og analysere, er prosesser som går hånd i hånd og påvirker hverandre gjensidig. Observasjoner og intervju inneholder analysering allerede i det de blir foretatt. Formålet med kvalitativ analyse er å skape et system og mønster for å danne en mening i datamaterialet (Postholm og Jacobsen (2011, s. 101-102). Fortløpende etter at observasjoner og intervju var blitt foretatt transkriberte jeg mine rådata, fra håndskrevne notater og fra lydopptak. Det gjorde arbeidet lettere med tanke på videre analysearbeid hvor jeg på en raskere måte fant frem i informantenes samtaler og ytringer, på let etter en helhetlig forståelse (Jacobsen, 2015, s. 200-201). I analyseringsarbeidet kategoriserte jeg datamaterialet, der jeg laget meg et skjema for hver observasjon og intervjuet.

Datamaterialet leste jeg flere ganger hvor jeg etterhvert laget meg ulike kategorier for hva samtaler og ytringer dreide seg om. Kategoriene bestod av blant annet emner, hva som ble ytret, hvem ytret dette og sanseintrykk. Ut ifra dette kunne jeg se hva som oftest ble ytret og som gikk igjen i observasjonene og intervjuet. Etter dette prøvde jeg å lete etter sammenhenger i de ulike kategoriene, en felles betegnelse eller overordnet kategori for flere kategorier (Jacobsen, 2015, s. 207). Etter dette kom jeg frem til at flere kategorier gikk ut på det samme hvor jeg begynte å se etter ord og fenomen som kunne ha en felles betegnelse og et felles begrep. Dette ble til mine funn som jeg har valgt å kalle påvirkningskraft, veiledning og formidling.

4.0 Presentasjon av funn

Jeg vil først presentere problemstillingen for at den skal være den røde tråden med tanke på funn som jeg opplever er relevant for problemstillingen og videre drøfting

Hvordan synliggjør barnehagelærere sin profesjonsutøvelse?

Jeg fant tre funn som et resultat av systematisk analysering av to observasjoner og et gruppeintervju, som jeg anser som relevant i forhold til problemstillingen. Jeg vil presentere mine funn som er påvirkningskraft, veiledning og formidling, i tre overskrifter, hvor jeg trekker frem og viser til utsagn og sitater som informantene ytret under observasjonene og i deres svar på spørsmål fra intervjuguiden (vedlegg 1).

Funnene blir presentert på bakgrunn av tema som intervjuguiden tar for seg, med underliggende spørsmål, som jeg finner støtte i under observasjonene. Jeg bruker I 1, I 2 og I 3 når jeg siterer, som en forkortelse for informant 1, 2 og 3.

4.1 Påvirkningskraft som profesjonsutøvelse

Et av mine funn, som jeg har valgt å beskrive som påvirkningskraft, er et gjennomgående fenomen i både svarene fra intervjuet og under observasjonene.

I 2: «Vi som profesjon er jo de som sitter på kunnskapen. Det er vi som kan det og har gått på skole for å lære og det er vår oppgave å få det ut til de andre, også hvordan vi oppfører oss mot barna for det vi gjør mot barna påvirker de andre, de ser det».

For å utdype dette sier I 1: «Vi er en barnehage som har verdier som jobber for et mål (...) vi er forpliktet til å følge barnehagelov og derfor må vi få det ut og vi må implementere det blant personalet. Det skal være kvalitet i det arbeidet vi gjør med barna (...) foreldre skal kunne stole på at når de har levert barna her så har de det bra (...) at det er en god plass å være (...) at vi er en barnehage av kvalitet».

Svarene informantene uttrykker beskriver hvilket ansvar de har, hvorfor de må synliggjøre profesjonsutøvelsen og hvordan dette kommer til syne. Informantene er opptatt av å videreføre deres kunnskaper som de har ervervet seg gjennom utdanning og erfaring, da deres oppgave og samfunnsmandat oppfattes som tilliten de er blitt gitt til å ivareta barna i tråd med barnehagelov. Informantene opplever selv at de må være, og er, rollemodeller for barn, medarbeidere og foreldre. De kommer inn på hva de opplever er samfunnets syn på barnehage og er opptatt av å skape anerkjennelse for yrket sitt. Derfor mener de det er viktig å få kunnskapen deres ut til foreldre også.

I 2: «Vi som barnehagelærere (...) er blitt mer bevisst vår profesjon (...) vi har vært litt forsiktige, vi har liksom ikke tørt å (...). Jeg tror at når vi viser kunnskapen vår utad (...) er vi med på å vise at dette kan vi. Det er det som er viktig (...) vi må ut og vise (...) det må komme frem hva vi står for og hva vi mener og begrunne det med hvorfor vi handler som vi gjør».

I 1: «Vi jobber som pedagoger (...) vi har lederstillinger i barnehagen og vi må vise at vi står sammen, at vi er et team (...) sånn vil vi ha det og at det smitter over på de andre».

Informantene trekker frem begrunnelser av pedagogisk syn, handlinger og tenkemåter som synliggjøring. I 2 mener at barnehagelærerne må få frem, i møte med medarbeidere, foreldre og samfunnet forøvrig, barnehagelærers pedagogikk og videreføre deres kunnskap, da de opplever at samarbeidet med medarbeidere er sentralt for å arbeide i tråd med barnehagelov og rammeplan. Informantene opplever at deres viktigste oppgave og ansvar som pedagogisk leder, er å skape en felles tenkemåte på avdelingen, der alle er med på å reflekterer over og utøver en felles pedagogikk, med tanke på hvordan de behandler barn i ulike situasjoner og aktiviteter

Jeg spør informantene om hvilke spesialistkunnskaper de har som profesjonsutøvere og hvordan dette skiller dem fra assistenter og fagarbeidere i det daglige arbeidet med barna. Informantene svarer kontant at det er pedagogikken og psykologien som er deres spesialistkunnskap. De trekker frem deres forståelse for barn, psykologien og pedagogikken som ligger bak ting og deres evne og ønske om å gripe fatt i her og nå situasjoner.

En av informantene svarer at det alltid har vært kultur for flat struktur i barnehagen og at det som oftest blir satt pris på av medarbeidere, er kvantiteten i arbeidet.

I 2: *«Det er pedagogikken som er viktig for meg på avdelingen (...) den vil jeg ha kontroll på, eller lære de (...). Om vi får inn på avdelingen et syn på hvordan vi behandler barn, hvordan vi snakker til dem og hva vi gjør i de ulike situasjonene (...) et pedagogisk grunnsyn (...).*

I 1 trekker frem et eksempel om hva hun gjør om et barn gjentatte ganger gråter ved levering: *«jeg vil finne ut av hva det er som gjør det slik (...). Da må jeg bruke min kunnskap (...) vi må gå inn i oss selv (...) møte det barnet og gjøre det beste (...) medarbeidere vil se og lære av våre handlinger».*

4.2 Veiledning som profesjonsutøvelse

Det andre funnet jeg vil trekke frem, som jeg også støtter meg på i overnevnte utsagn og sitater, er veiledning. I spørsmål om gruppens profesjonslæring og hvordan informantene bruker veiledning til å reflektere over faglige og etiske problemstillinger trekker informantene frem praksisfortellinger som en måte å reflektere sammen på samt direkte veiledning av medarbeidere. De trekker frem avdelingsmøter og personalmøter som en arena for felles refleksjoner hvor en kan veilede og bli veiledet.

I 2 sier følgende om veiledning: *«Det er veldig personavhengig (...) det som fungerer på deg trenger ikke fungere på meg. Det er noe med det der å se hvem du jobber med og hva du har med å gjøre. Vi har jo ansvar for å følge med på ny forskning, følge rammeplan (...) det er ikke noe vi kan velge vekk (...) og det må smitte over på de andre».*

I 3 beskriver veiledning som å spørre kollegaer etter råd i situasjoner som oppleves utfordrende, der kollegaene sammen kan reflekterer over utfordringen.

Avdelingsmøtene bærer preg av personalets opplevelser og tanker omkring barn og deres væremåter i ulike situasjoner, også over hvordan de opplever samarbeidet med foreldre og eksterne samarbeidspartnere. Personalgruppen reflekterer sammen over fenomen og hendelser som har oppstått på avdelingen hvor barnehagelærerne viser en anerkjennende væremåte som støtter medarbeiderne i deres opplevelser, samtidig som de veileder medarbeiderne på hvordan de skal møte og forstå de ulike barna og deres behov, samt foreldres behov.

Barnehagelærerne bruker sin kunnskapsbase ved å spørre medarbeider etter deres opplevelser av barns væremåte for deretter å komme med faglige innspill om hvordan barn kan oppleve ulike situasjoner, hva som kan medvirke til de ulike barnas væremåte og medarbeidernes opplevelser.

I 2: *«Det er en god ting å være (...) så lenge en blir behandlet med respekt og på rett måte (...) viktig å tenke litt ekstra på dette. (...) akseptere ved å vise at du respektere barnets følelser og bekrefte barnets følelser (...) de må bli møtt på rett måte ellers kan de bli utrygge».*

Barnehagelærerne veileder medarbeiderne til å reflektere over egen og andres væremåte og virkelighetsforståelse ved å stille spørsmål til medarbeiderne om hvordan de har arbeidet med de ulike barna, hvordan de og barnet opplevde det, hva kunne vært gjort annerledes og hvilke opplevelser de sitter igjen med. Veiledningen foregår ved å la medarbeiderne beskrive situasjoner som er positive og negative for deretter å belyse deres opplevelser i samsvar med barnehagens verdigrunnlag, pedagogisk syn, felles mål, barnets beste og foreldres behov.

4.3 Formidling som profesjonsutøvelse

Det er fremtredende at barnehagelærerne i sin profesjonsutøvelse er bindeleddet, eller formidleren, som jeg har valgt å beskrive funnet. Slik det kommer frem under intervjuet i spørsmål om profesjonsutøvelse er barnehagelærerne de som formidler sin kunnskap om barn, sin rolle som profesjonell og rollemodell til medarbeidere, barn og foreldre.

Samtidig skal de formidle barn og foreldres behov og ønsker til medarbeidere, eksterne samarbeidspartnere, eiere og samfunn. Barnehagelærerne formidler barnehagens verdier, mål, rammer, lover og samfunnsmandat til barnehagens brukere og personell der de beskriver og begrunner sine valg og handlinger som har som mål å være til det beste for alle barn, foreldre og samfunn med de ressurser de har til rådighet.

Barnehagelærerne er de som formidler, eller får i stand kontakt mellom barn, mellom medarbeidere eller er den «mellommann» som formidler og overfører de ulike aktørers ønsker, behov, syn, opplevelser, tanker og virkelighetsforståelse. For å vise hvordan en barnehagelærer formidler, vil jeg sammenfatte en av informantenes utsagn som omhandler flere tema.

I 1: *«Hvordan går det på avdelingen (...) dette snakket vi om på møtet også at vi ikke ønsket å lage noe stress for de minste barna. For mange er det jo en «big deal» å bare ta på seg den dressen. Vi skrev jo det at de som ville kle seg ut kunne det og de som ikke ville var helt greit.*

(...) viktigst med en positiv opplevelse. Hos deg, går det fint med (...)? Er der blitt noen utfordringer som dere syns er litt vanskelige eller har det blitt til det bedre? Hvordan syns spesialpedagogen det er? Vi hører på møtet i morgen da (...) hva de forventer av oss (...) så tar vi det der fra. Nå skal vi over til en mor som er opptatt av sitt barn (...) har snakket med henne på telefonen (...) det er jo en praktisk ting vi kan hjelpe med. (...) så sier jeg (...) så sier hun (...).

Under observasjonene av avdelingsmøtene fremtrer barnehagelærerne tydelig som formidleren, den som overfører foreldres ønsker og behov til avdelingens personell samtidig som barnehagelærerne må samle inn informasjon om barn og medarbeideres opplevelser samt formidle dette videre til foreldre, medarbeidere og samarbeidspartnere.

5.0 Drøfting

Målet for min undersøkelse i denne bacheloroppgaven var å finne svar på hvordan barnehagelærere synliggjør sin profesjonsutøvelse. Ved å observere barnehagelærere i deres profesjonsutøvelse og stille dem spørsmål, relatert til profesjonsteori, har analysen gitt meg et svar som kan tyde på at barnehagelæreres profesjonsutøvelse synliggjøres ved å være en påvirkningskraft, veileder og formidler. I dette kapittelet vil reflektere over og drøfte mine funn opp mot relevant teori.

5.1 Påvirkningskraft som profesjonsutøvelsens synliggjøring

Barnehagelærerne anser sin høyere utdanning som sitt kunnskapsgrunnlag og faglige legitimitet for derved å kunne kalle seg profesjonsutøvere, fordi deres spesialistkunnskap er pedagogikken og psykologien som omhandler små barn. Dette går imot Smebys (2011) påstand om at barnehagelæreryrket ikke kan kalles en profesjon fordi barnehagelærerne mangler egen spesifikk kunnskapsbase og den ekspertkunnskap som trengs i lys av manglende kunnskap om psykologi og samfunnsvitenskap (Smeby, 2011, s. 56). Grimen (2008, s. 72) motsier også Smebys (2011) påstand ved å innvende at klientorienterte profesjoner har et heterogent kunnskapsgrunnlag fordi utdanningen trekker veksler fra vitenskapelige disipliner og ulike fag. Det kan peke mot at Hennem og Østrems (2016, s. 30) påstand om at barnehagelæreres mangfoldige forsknings- og kunnskapsbase om psykologi, sosiologi, filosofi, didaktikk og barnehagens fagområder som bygger på realfag, estetiske fag og språkfag er selve kjernen i å realisere et helhetlig pedagogisk mandat.

Dermed kan en stille seg undrende til Smebys (2011, s. 52-53) påstand om at barnehagelærere ikke har et omfattende kunnskapsgrunnlag for hvordan arbeid med barn utføres fordi deres høyere utdanning innebærer spesialistkunnskaper om barn. Dermed forstår jeg det slik at dette gir barnehagelærere profesjonell status, autoritet og autonomi og skiller dem fra ufaglært (Smeby, 2011, s. 44). På bakgrunn av at rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 15-16) poengterer nettopp dette at barnehagelærere er den profesjonen som blir utdannet spesielt til barnehagens formål, fordi de skal kunne utføre barnehagens oppgaver, finner jeg støtte for at påvirkningskraft er et virkemiddel i arbeidet med at «Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet» (Barnehageloven, 2005). Dette fordi barnehagelærerprofesjonen, på bakgrunn av sitt brede kunnskapsgrunnlag og ekspertkunnskap om barn, samt mandatets ansvar med å lede og iverksette det pedagogiske arbeidet i barnehagen etter godt faglig skjønn, skal være tydelige rollemodeller (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 15-16).

Det kan tyde på at barnehagelærerne synliggjør sin påvirkningskraft i stilling av å være en tilstedeværende barnehagelærer, fordi de på vegne av samfunnet skal utføre bestemte oppgaver (Hennum og Østrem, 2016, s. 18) i kraft av sin utdanning, mandat og kompetanse (Molander og Terum, 2008, s. 20). Barnehagelærere har på den ene siden et politisk konstituert yrke med politisk legitimitet for et spesifikt samfunnsoppdrag (Grimen, 2008, s. 156). Oppdraget er å lede og iverksette det pedagogiske arbeidet i barnehagen etter godt faglig skjønn ved å planlegge, gjennomføre, dokumentere, vurdere og utvikle arbeidet i barnegruppen og veilede personalet (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 15-16). Barnehagelæreren skal ha et helhetlig perspektiv på hvordan omsorg, lek, læring og danning er med på å utvikle barna allsidig (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19). På den andre siden berører dette profesjonens og barnehagelæreres forvalteransvar (Hennum og Østrem, 2016, s. 18) for hvordan de bruker sin kunnskap, autonomi og faglige skjønn (Molander og Terum, 2008, s. 20).

Ved å være åpen og eksperimenterende til egen væremåte, kunnskap og innstillinger, slik informanten uttrykker: «Jeg vil finne ut av hva det er som gjør det slik (...) da må jeg bruke min kunnskap (...) vi gå inn i oss selv (...) medarbeidere vil se og lære av våre handlinger», tyder det på at barnehagelærere som ledere kan bruke sin påvirkningskraft som virkemiddel. Et virkemiddel, i form av en nysgjerrig og undersøkende væremåte, som kan ha til hensikt å initiere og tilrettelegge for utviklingsprosesser (Gotvassli, 2013, s. 66) fordi en som barnehagelærer må kunne utøve, undersøke og utvikle barnehagens pedagogiske arbeid sammen med medarbeidere (Eik, Steinnes og Ødegård, 2016, s. 7-8).

Dette kan sees i flere perspektiv, hvor barnehagelærerne på den ene siden kan bruke sin kunnskap om mellommenneskelige relasjoner, problemløsning, samspill og pedagogisk utvikling i arbeidet med å nå mål (Skogen, 2013, s. 26-27), som dermed gir medarbeiderne mulighet til innflytelse og samarbeid (Gottvassli, 2013, s. 85). Påvirkningskraft i form av å være den som viderefører sin kunnskap til medarbeidere men samtidig må en evne å metallisere, forklare og begrunne verdier, etikk, pedagogikk og psykologi i forståelsen av barns og voksnes væremåter. På en annen side kan det handle om hvordan barnehagelærere utøver og synliggjør seg selv, som en rollemodell og menneske, i lederstillingens arbeid med barnehagens verdier, holdninger og syn, og bruker påvirkningskraften i form av språk, slik en informant uttrykket: «de ser det jo».

Det kan stilles spørsmål ved hvorvidt barnehagelærere anser fagspråk som påvirkningskraft i synliggjøringen av profesjonsutøvelsen for å beskrive barnehagefaglige kontekster og begrunnelser av profesjonelle handlinger til sine medarbeidere og brukere (Juritsen og Østmoen, 2014, s. 97-98). Eik (2014) hevder at barnehagelærere legger vekk fagspråket til fordel for et hverdagspråk i en barnehagekultur der ufaglært arbeidskraft er i flertall, men det kan også være at barnehagelærerne opplever det som nødvendig, og en faglig styrke og påvirkningskraft, å bruke et relevant og presist praksisnært språk. Et virkemiddel og påvirkningskraft med intuitive beskrivelser fordi en i møte med ufaglærte medarbeidere kan sette ord på hva som skjer i ulike situasjoner, sett fra barns og voksnes perspektiv, som videre kan legges til grunn for barnehagelæreres mer analytiske språk hvor den faglige kunnskapen blir trukket frem (Pettersvold og Østrem, 2017, s. 77-80).

Dermed kan det forstås som at språket, som påvirkningskraft, kan være nødvendig i barnehagelæreres forvaltningsarbeid av et mangfold av oppgaver i en kompleks institusjon hvor barnehagelærere har ansvaret for det pedagogiske arbeidet med barn, som kan kreve et analytisk og hverdagslig språk. Fordi språket også kan relateres til foreldre og samfunnets forståelse av barnehagens arbeid, kan språk som påvirkningskraft dermed også være det virkemidlet, som i kompetansehevingsarbeidet av et ufaglært personale, være avgjørende for hvordan personalet forstår og utøver barnehagefaglig kunnskap (Eik, Steinnes og Ødegård, 2016, s. 7-8).

Men som barnehagelærere representerer en ikke bare seg selv, noe som kan forstås som at barnehagelæreres virkelighetsforståelse kan påvirke profesjonsutøvelsen (Hennum og Østrem, 2016, s. 17). Dersom barnehagelæreres subjektive påvirkningskraft påvirkes av barnehagelæreres kompetanse og hva de har lært under utdanningen, kan det handle om hvordan en som barnehagelærer har appropriert utdanningens kunnskap og gjort den til sin.

Dette kan forstås som danning, og hvordan en bruker autonomi og faglig skjønn i forståelsen av samfunnsmandatet og å være en foregangsfigur og påvirkningskraft. Dermed kan barnehagens utvikling være svært avhengig av hvordan barnehagelærere forvalter sin påvirkningskraft (Eik, Steinnes og Ødegård, 2016, s. 7-8) i form av å være en rollemodell, som barnehagelærere utøver på vegne av samfunnet som har gitt dem tillit til å forvalte samfunnsmandatet (Hennum og Østrem, 2016, s. 18). En kan stille seg undrende til hvordan barnehagelærere som ledere, kan bruke autonomi og faglig skjønn som påvirkningskraft ved å innta en overlegen rolle, med tanke på intellekt, makt, posisjon og er den som vet og kan alt overfor sine medarbeidere (Gotvassli, 2013, s. 85).

I det perspektivet kan påvirkningskraften føre til en uheldig forsvarsstilling fra medarbeidere side og negativ påvirkning. Slik jeg forstår det kan dette peke mot en uheldig måte å utøve påvirkningskraft på, hvor det kan oppfattes som at medarbeideres kunnskap, erfaringer og ressurser er ubetydelige, og som en rådende diskurs for maktbruk i arbeidet med å nå mål (Steinnes, 2014, s. 82-83). Slik jeg tolker rammeplanens føringer om at alt pedagogisk arbeid skal ha grunnlag i barnehagens verdigrunnlag (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7) berører også dette barnehagelæreres bruk av autonomi og faglig skjønn for hvordan en bruker påvirkningskraften. Dette fordi en som barnehagelærer samtidig er leder, som er avhengig av samarbeid med medarbeidere for å ivareta samfunnsmandatet og rammeplanens føringer. Det kan tyde på at ledelse, som påvirkningskraft, kan handle om hvordan barnehagelærere arbeider gjennom andre for nå felles mål (Gottvassli (2013, s. 34-35). Dermed kan barnehagelæreres kunnskapsbase om hvordan en kan ta i bruk teori om relasjoner og anerkjennelse, rollemodell, speiling og støttende stillas være den påvirkningskraften i form av den enkeltes egenskap til å påvirke medarbeidere.

I et annet perspektiv kan det være at påvirkningskraften er barnehagelærere som rollemodeller, som åpner opp for å dele egne opplevelser, tanker, erfaringer og følelser. Fordi det i et samarbeidsperspektiv, kan være den sentrale egenskapen barnehagelærere tar i bruk for å søke etter medarbeideres, og foreldres, opplevelser, tanker, erfaringer og følelser for å prøve å forstå og ha kjennskap til hva motiverer den enkelte medarbeider (Gotvassli, 2013, s. 39). Samtidig kan dette være med på å anerkjenne både medarbeideres og foreldres arbeid der en åpner opp for at en er bare et menneske som gjør så godt en kan. Som barnehagelærer kan det være sentralt å innrømme at en vet ikke alt, selv om det kanskje forventes, men at en kan undersøke og finne kunnskap om det som eventuelt oppleves som utfordrende eller en ikke har nok kunnskap om (Gotvassli, 2013, s. 107).

I motsatt fall kan påvirkningskraften barnehagelærere utøver, med tanke på barnehagelæreres synliggjøring av deres kommunikative og pedagogiske kompetanse påvirke medarbeidere negativt, fordi kulturen tilsier at der ikke er rom for å gjøre feil. Om barnehagelærere ikke utøver disse kriterier på en positiv måte kan teammedlemmene oppfatte lederen som en leder med makt som utøver påvirkningskraften sin for å nå personlige mål (Aasen, 2012, s. 94). Men dette personlige målet kan også trekke veksler på at det er lederen som har ansvaret for å lede og iverksette det pedagogiske arbeidet i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 15-16) der barnehagelærere vil ha kontroll på at rett pedagogikk utøves.

I et sosiokulturelt perspektiv, hvor mennesker deltar i en livslang prosess i et kontinuerlig samspill med det sosiale og fysiske miljøet (Moser, 2010, s. 86) og der barn, og voksne, etter hva jeg forstår, påvirkes av omgivelsene, kan det tyde på at barnehagelæreres påvirkningskraft er av betydning. Fordi det kan handle om hvordan personalet, som rollemodeller, arbeider med rammeplanens føringer om å bidra til at barn, og voksne, i fellesskap med andre skal utvikle et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7-8).

Det kan peke mot en forståelse om at den reflekterte barnehagelærer praktiserer utøver påvirkningskraft fordi ekspertkunnskapen forteller en at det er i møte med andres kunnskaper og erfaringer en kan oppleve egen vekst og utvikling, som også kan dreie seg om å sette ord på taus kunnskap (Gottvassli, 2013, s. 107). Dermed kan Wadels (1997, s. 39) fremstilling om at en relasjonell form for pedagogisk ledelse være påvirkningskraft, i form av kunnskap om hvordan barnehagelærere kan ta i bruk relasjonelle strategier i arbeidet med å initiere og lede refleksjons og læringsprosesser.

5.2 Veiledning som profesjonsutøvelsens synliggjøring

Pedagogisk leders samfunnsmandatet er å veilede personalet (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 15-16), noe som støtter opp om mitt funn. Fordi barnehagen er en lærende organisasjon (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 15-16) og pedagogisk virksomhet (Barnehageloven (2005), kan det forstås som at veiledning er en sentral faktor i arbeidet med kompetanseheving av personalet. Men da forstår jeg det også slik at det kan handle om at medarbeidere kan få mulighet til å forstå hvorfor de skal gjøre hva i ulike situasjoner.

I en barnehagekultur der ufaglært arbeidskraft er i flertall (Pettersvold og Østrem, 2017, s. 77-80) og på bakgrunn av I2`s utsagn: «Det er veldig personavhengig (...) det som fungerer på deg trenger ikke fungere på meg. Det er noe med det der å se hvem du jobber med og hva du har med å gjøre», kan bruken av veiledning sees i flere perspektiv.

I en sosiokulturell forståelse (Moser, 2010, s. 86) og i lys av strategisk kompetanseutvikling i kvalitetsarbeidet med barn, kan veiledning forstås som en metode for å reflektere over handlinger (Carson og Birkeland, 2013, s. 68). Samtidig kan det dreie seg om å hente frem medarbeideres ressurser (Aasen, 2012, s. 94) fordi barnehagelærere er avhengig av samarbeid med medarbeiderne for å nå barnehagens målsettinger (Skogen, 2013, s. 26-27). Ettersom det er barnehagelærers oppgave å initiere og lede refleksjons og læringsprosesser i personalgruppen, forstår jeg det slik at det i første omgang kan handle om å skape læringskultur for kunnskapsutvikling (Wadels (1997, s. 39). Dersom barnehagen skal være en lærende organisasjon som skal oppdatere seg faglig og reflektere over faglige og etiske problemstillinger (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 15-16) kan det tyde på at barnehagelæreres kunnskap om og forståelse for mellommenneskelige relasjoner er essensen i veiledning. I neste omgang kan det handle om hva det skal veiledes i, hvem som skal veiledes, hvorfor og hvordan barnehagelærere synliggjør veiledning.

Slik jeg tolker mellommenneskelige relasjoner det kan det handle om at barnehagelærere må kommunisere med personalet ved å vise at de har en viss forståelse for hva enkeltpersoner kan oppleve veiledning som, hvem disse enkelte personene er og hva som kan skje med enkeltpersoner i visse situasjoner (Skogen, 2013, s. 26-27). Det kan dreie seg om at barnehagelæreres evne til å ta andres perspektiv, synliggjøre profesjonsutøvelsen ved å spørre etter andres tanker, opplevelser, erfaringer og følelser (Gotvassli, 2013, s. 39) kan være et sentralt virkemiddel i personalsamarbeidet for å nå felles mål, samtidig som barnehagelæreres tydeliggjøring av felles mål en viktig faktor. Men likevel kan relasjonen mellom barnehagelærere og medarbeidere påvirke veiledningen ved barnehagelæreres bruk av styring og kontroll. I motsetning til å utøve makt i profesjonsutøvelsen, i form av styring og kontroll (Gotvassli, 2013, s. 34-35), som jeg tolker som formanende krav og påbud uten forklaringer eller begrunnelser, kan veiledning medvirke til faglige refleksjoner, kunnskapsutvikling og kollektiv meningsdannelse fordi barnehagelærere iverksetter medarbeideres aktive refleksjoner over egen og andres praksis (Gotvassli, 2013, s. 108).

Ut ifra hvordan jeg forstår profesjonsutøvelsens synliggjøring av veiledning, kan det tyde på at barnehagelærere tar i bruk veiledning i form av å være lyttende, spørrende og støttende til medarbeideres opplevelser, erfaringer, verdier, kunnskap og begrunnelser for handling i det pedagogiske arbeidet. Det kan handle om felles refleksjoner om medarbeidere, barn og foreldres væremåter, fenomen eller hendelser som utfordrer både veisøker og veileder til å se på ting fra ulike synspunkt (Carson og Birkeland, 2013, s. 75). Dersom barnehagelærere synliggjør sin profesjonsutøvelse ved å språksette egen kunnskap om barn og beskrive, begrunne og forklare hva som kan medvirke til barns væremåter og behov, kan medarbeideres opplevelser i henhold til dette få et annet perspektiv, holdninger og syn og dermed kunnskapsutvikling.

Det kan handle om å knytte faglige refleksjoner til praktiske yrkeshandlinger hvor barnehagelærere nytter veiledning for å binde teoretisk kunnskap til erfart virkelighet (Hennum og Østrem, 2016, s. 26), slik Wayne Dyer beskriver i følgende sitat: «Hvis du forandrer måten du ser ting på, vil tingene du ser på forandre seg».¹

5.3 Formidling som profesjonsutøvelsens synliggjøring

Slik jeg forstår det er barnehagens mest sentrale formål og barnehagelæreres samfunnsmandat å ivareta barns behov for lek og omsorg og fremme læring og danning som grunnlag for en allsidig utvikling, i samarbeid og forståelse med hjemmet, hvor alt pedagogisk arbeid skal ha grunnlag i barnehagens verdigrunnlag (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7). Dette støtter opp om mitt funn om formidling og berører barnehagelærere da det forstås som at det er barnehagelærere som kommuniserer, samarbeider, formidler og overfører de ulike aktørers ønsker, behov og syn. Dersom det skal kunne arbeides mot en felles forståelse i samarbeidet mellom de ulike brukere, samarbeidspartnere, eier, medarbeidere og samfunn, kan det tyde på at barnehagelærere er de som er bindeleddet og formidleren mellom de ulike aktører.

I hovedsak kan dette dreie seg om barnehagelæreres samarbeid med foreldre og deres ønsker for enkeltbarn og barns behov. Men med tanke på at barnehagelærerne på den ene siden er bindeleddet og formidleren mellom samfunnets lover, forskrifter, institusjoner og ordninger, og på den andre siden barn og deres foreldre, kan dette tosidige ansvaret komme i konflikt med hverandre.

¹ <http://www.ordtak.no/index.php?fn=Wayne&en=Dyer>

Slik jeg forstår det er det barns beste som skal ivaretas på best mulig måte, men hensynet til barnegruppe og samfunnets interesser kan påvirke barnehagelæreres profesjonsutøvelsesformidling. Det kan dreie seg om foreldres spesielle ønsker for sitt barn hvor barnehagelærere, etter faglig skjønn, etisk dømmekraft og moralsk ansvar, finner disse ønsker vanskelig å imøtekomme (Hennum og Østrem, 2016, s. 18-19). Selv om foreldre og barn har rett til å medvirke i planlegging og vurdering av barnehagen som pedagogisk institusjon (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 37) skal barnehagelærere også skal se til og formidle at barnehagelov og rammeplan skal ivaretas (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 15-16). Men som profesjonsutøvere er barnehagelærere bindeleddet og formidleren mellom enkeltindividet og samfunnet hvor en har forpliktelser til myndigheter, kunnskapen og etikken.

Derav kan det være vanskelig å etterkomme samfunnets ordninger og krav som kan stride imot barnehagelærers faglige kunnskap og lojalitet til samfunn og barn, da disse ulike interesser kan komme i konflikt med hverandre. Slik jeg forstår det kan det tyde på at barnehagelærere synliggjør formidlingen ved å ta i bruk profesjonelt skjønn og autonomi, i tolkningen av barnehagens styringsdokumenter som de etter etisk refleksjon, teoretisk kunnskap og handlingskompetanse, pedagogisk formidler til de ulike brukere (Hennum og Østrem, 2016, s. 18-19).

I et pedagogisk leders perspektiv kan det dreie seg om å formidle teoretisk kunnskap og barnehagens verdigrunnlag til medarbeidere for å ivareta barn og foreldresamarbeidet. Men i et profesjonsperspektiv kan det handle om å formidle egen kunnskap og barnehagens formål og verdigrunnlag i møte med samarbeidspartnere eller samfunnets interesser, for å ivareta barn. Dermed kan det handle om at en som profesjonsutøver ikke representerer bare seg selv, men at en på vegne av samfunnet er gitt bestemte oppgaver en skal utføre (Hennum og Østrem, 2016, s. 18-19). Det kan peke mot en forståelse om at samfunnsmandatet og barnehagelæreres kunnskap formidles og synliggjøres, til de ulike brukere. Dersom samarbeid og forståelse med hjemmet skal ivaretas kan det handle om å ha sensitivitet for hva en skal formidle samt til hvem det skal formidles til, der barnehagelærere som profesjonsutøvere og formidlere skal ivareta barn (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7).

6.0 Avslutning og konklusjon

I denne oppgaven har jeg prøvd å finne svar på hvordan barnehagelærere synliggjør sin profesjonsutøvelse. Ved å fordype meg i relevant teori og benytte gruppeintervju og observasjoner under innsamling av empiri, har jeg analysert og drøftet mine funn opp imot teori og egne refleksjoner. Oppgaven bygger på barnehagelæreres egen forståelse for profesjon og profesjonsutøvelse og hvordan de opplever de synliggjør profesjonsutøvelsen.

Ut ifra mine funn kan det tyde på at barnehagelærere legger vekt på å videreføre deres kunnskap i profesjonsutøvelsen, ved å synliggjøre profesjonen og kunnskapen i form av å være en påvirkningskraft. Denne påvirkningskraften synliggjøres i form av kunnskap, mandat og kompetanse, som barnehagelærere, som på vegne av samfunnet skal utføre bestemte oppgaver. Påvirkningskraften synliggjøres også ved å være profesjonelle rollemodeller som viderefører sin kunnskap gjennom språksetting av barnehagefaglige kontekster og begrunnelser for handlinger, til medarbeidere og brukere. Dette fordi de arbeider gjennom andre for å nå barnehagens mål.

For å nå barnehagens mål tyder det på at barnehagelærere synliggjør sin profesjonsutøvelse ved å veilede medarbeidere, som en del av kompetanseheving av personalet og barnehagen som lærende organisasjon. Ved å spørre etter medarbeideres tanker, opplevelser, erfaringer og følelser, forstås dette som at barnehagelærerne synliggjør profesjonsutøvelsen ved å ta andres perspektiv, gjennom mellommenneskelige relasjoner. Fordi samarbeidet med personalet er sentralt i arbeidet med å nå barnehagens mål, forstår jeg det slik at barnehagelærerne synliggjør og utøver veiledning ved å knytte faglige refleksjoner over egen og andres praktiske yrkeshandlinger. Ettersom dette kan medvirke til kunnskapsutvikling og kollektiv meningsdannelse, ved å knytte teoretisk kunnskap til erfart virkelighet, kan dette også handle om å hente frem medarbeideres ressurser og motivasjon.

Det kommer tydelig frem at barnehagelærere er bindeleddet mellom de ulike aktører og brukere, hvor de formidler de ulike aktørers ønsker, intensjoner, opplevelser og behov samt styringsdokumenter og egen kunnskap, for å ivareta samfunnsmandatet.

I og med at barnehagelærere skal ivareta barn og foreldre samtidig som styringsdokumenter skal etterfølges forstår jeg det slik at formidlingen er av betydning i arbeidet med å ivareta samfunnsmandatet.

Disse tre funnene kan oppfattes som nært knyttet til hverandre hvor de smelter sammen i barnehagelæreres videreføring av kunnskap og i utøvelsen av samfunnsmandatet. Likevel opplever jeg at begrepene er uavhengige av hverandre fordi det er av betydning hvordan barnehagelærerprofesjonen tar i bruk påvirkningskraft, veiledning og formidling, og hvordan de synliggjør dem. Bruk av makt, styring, kontroll eller mellommenneskelige relasjoner, kan være medvirkende til kvaliteten i personalets arbeid og i rollen som en foregangsfigur. I følge Hennem og Østrem (2016, s. 18-19) er det i skjæringspunktet mellom teoretisk kunnskap, handlingskompetanse og etisk refleksjon at barnehagelæreres spesialistkompetanse i profesjonsutøvelsen er sentral.

7.0 Litteraturliste

- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager*.
Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_1
- Busch, T. (2013). *Akademisk skriving for bachelor- og masterstudenter*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Eik, L. T., Steinnes, G. S. & Ødegård, E. (2016). *Barnehagelæreres profesjonslæring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gottvassli, K. Å. (2013). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Greve, A., Jansen, T. T. & Solheim, M. (2014). *Kritisk og begeistret: Barnehagelærernes fagpolitiske historie*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Grimen, H. (2008). Profesjon og kunnskap. I A. Molander & L. I. Terum (Red). *Profesjonsstudier* (s.71-86). Oslo: Universitetsforlaget.
- Grimen, H. (2008). Profesjon og profesjonsmoral. I A. Molander & L. I. Terum (Red). *Profesjonsstudier* (s. 144-160). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hennum, B. A., & Østrem, S. (2016). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Cappelen Damm as
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode (3. utg.)*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Juritsen, L. & Østmoen, J. P. (2017). *Rom for pedagogisk resonnering: En studie av erfarne barnehagelæreres muntlige fagspråk*. (Masteroppgave, Fakultetet for humaniora og utdanningsvitenskap, Høgskolen i Buskerud og Vestfold).
Hentet fra: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/225385>
- Molander, A. & Terum, L. I. (2008). Profesjonsstudier – en introduksjon. I A. Molander & L. I. Terum (Red). *Profesjonsstudier* (s. 13-27). Oslo: Universitetsforlaget.
- Moser, T. (2010). Syn på læring i barnehageloven og rammeplanen. I Ø. Kvello (red). *Banas barnehage 1: Målsettinger, føringer og rammer for barnehagen* (s. 83-100). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Pettersvold, M. & Østrem S. (2017). Håndverk og fagspråk i pedagogisk arbeid. *Forskning i pædagogers profession og utdanning. 2017*, 70-81.
Hentet fra: <https://tidsskrift.dk/FPPU/article/view/26561>
- Postholm, M.-B., & Jacobsen, D. J. (2011). Læreren med forskerblikk: Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Skogen, E. (2013). Ledelse i barnehagen. I E. Skogen, R. Haugen, M. Lundestad & M. V. Slåtten (Red), *Å være leder i barnehagen* (2. utg., s. 23-52). Bergen: Fagbokforlaget.
- Smeby, J. C. (2011). Profesjonalisering av førskolelæreryrket? *Arbetsmarknad & Arbetstliv*. Årg. 17, 2011 (nr. 4), s. 43-58.

- Steinnes, G. S. (2014). *Profesjonalitet under press? Ein studie av førskulelærarar si meistring av rolla i lys av kvalifiseringa til yrket og arbeidsdelinga med assistentane* (Doktorgradsavhandling, Høgskolen i Oslo og Akershus).
Hentet frå: <https://oda-hioa.archive.knowledgearc.net/handle/10642/2921>
- Utdanningsdirektoratet (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhaldet og oppgåvene*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- Wadel, C. C. (1997). Pedagogisk ledelse og utvikling av læringskultur. I O. L. Fuglestad & S. Lillejord (Red). *Pedagogisk ledelse: Et relasjonelt perspektiv* (s. 39-56). Bergen.
- Aasen, W. (2012). *Teamledelse i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.

